

sát. A fővároshoz közeli városok közül Csepelen, Kispesten és Újpesten éltek legnagyobb számban zsidók.

Csepel. A sziget 900 zsidóját április 15-én, Koltay László állambiztonsági rendőrtiszt és a Sonderkommandós Hermann A. Krumej együttes rendeletére gyűjtötték össze először. Május 10-én a zsidó közösség vezetőit utasították, hogy költöztesse át a zsidókat a Weiss Manfréd Művek kerékpárraktárába, amelynek semmiféle higiéniai felszerelése nem volt. A következő napokban a gettó népessége mintegy 3000-re nőtt, mert ide érkezett Dömsöd, Kiskunlacháza, Ráckeve, Szigetszentmiklós, Taksony és Tököl zsidósága is.⁸⁴

Kispest. A mintegy 4000 kispesti zsidót 548 szobában zsúfolták össze kijelölt épületekben, melyek a város 53 különböző utcájában álltak. Az áthelyezés május 15. és 30. között zajlott le. A Zsidó Tanács a következőkből állt: dr. Rosenfeld Zoltán, dr. Nemes Károly, dr. Frank Ernő, dr. Krausz Lajos, Vas János és Gergely Nándor. A Tanácsot nem sokkal később a polgármester utasítására kibővítették, így tagja lett még Somogyi Henrik, Ungár Sándor, Herskovits József és dr. Gergely Sándor.⁸⁵

Újpest. Újpesten kb. 14 000 zsidó lakosa volt.⁸⁶ Hess Pálnak, a város polgármesterének május 13-i jelentése szerint (14 831/1944) mintegy 6000 újpesti zsidót május 22. és 29. között különleges, az Attila, Beniczky, Baross, Fiume, Fóti, József és Toldi utcák által határolt gyárnegyedben kialakított gettóba kellett költöztetni. A többieknek sárga csillagokkal megjelölt házakba kellett vonulniuk június 21. és 23. között. Július 1. és 3. között szállították át Budakalászra Nagyváradról hozott csendőröktől őrizve az újpesti zsidókat bevagonírozásra és deportálásra. Hess július 22-én azt jelentette az alispánnak (27 466/1944), hogy július 1-jén 3483, július 2-án 3741, és július 3-án 626 zsidót szállítottak el Újpestről. A zsúfolt csillagos házakban élő zsidók reggel 6 órától este 11 óráig nem hagyhatták el lakóhelyüket. A Zsidó Tanács a következőkből állt: dr. Friedman Dénes, dr. Székely György, dr. Lengyel László és Szűcs János.⁸⁷

Gettók és gyűjtőtáborok

Néhány kivételtől eltekintve a Budapest körüli városokban élő zsidókat május 22. és június 30. között gettókba vagy sárga csillaggal megjelölt házakba telepítették.⁸⁸ Június 30. és július 3. között áthelyezték őket a megyei gyűjtőtáborokba (19.1. táblázat).

A csillagos házakba és gettókba gyűjtött zsidók számára létesített na-